

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. — Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ker je g. Peter Grasselli zdaj z delom preobložen, odložil je glavno uredništvo „Slovenskega Naroda“, kar upravni odbor „Narodne tiskarne“ čitateljem „Slovenskega Naroda“ javlja ter se ob enem g. Petru Grasselliju za njegovo rodoljubno požrtvovalnost najiskreneje zahvaljuje.

Z 18. oktobrom 1881 je začasno prevzel glavno uredništvo „Slovenskega Naroda“ gosp. dr. Ivan Tavčar, na katerega naj se vse, uredništva se tikajoče pismene pošiljatve adresirati blagovolé.

Upravni odbor „Narodne tiskarne“.

V Ljubljani, 17. oktobra.

—r.— Dne 11. avgusta t. l. smo mi to-le pisali: Deželni kranjski zbor je sklican. Kmalu se bode odprla redutna dvorana in nemška naša večina priromala bode z znano svojo ošabnostjo vanjo!

In tako se je v istini tudi zgodilo. Naši Nemci, da-si se jim zibljejo tla pod nogami, niso nič menj ošabni, kakor so bili v naj-srečnejših svojih dnevih. Cvet tej ošabnosti pa je brez dvombe gospod Dragotin Deschmann, ki je v jednej zadnjih sej z impertinentnostjo, katera se kvalificirati ne dá, vse slovensko časopistvo imenoval „schmutzpresse“. Kje ste bili takrat gospod baron Apfaltrern? Če se kaka ostrá beseda zine od strani slovenskih poslancev, tedaj stopi plemeniti ta voditelj kranjskih Nemcev vselej v areno, položi si roki križema čez prsi, obrne oči proti nebu ter oznanjuje svetu z vibrirajočim glasom,

kako da je bolešno pretresen, da se te ali one stvari razpravljajo v visokej zbornici!

Ali tedaj, kadar gospod Dragotin Deschmann psuje časopistvo slovensko, ki se v zbornici niti braniti nij moglo, tedaj, kadar gospod dr. pl. Schrey sline svojih ust na neplemeniti način proti slovenskej manjini uporabiti hoče, tedaj sedi gospod baron mirno na svojem prostoru, tedaj se mu to vse prav zelo naravno dozdeva in niti besedice nijma, da bi pogrjal ž njo parlamentarne, pod njegovim vodstvom stoječe ekscedente.

Slovensko časopistvo je torej „schmutz-presse“! Če gospod Dragotin Deschmann, ki je bil nekdanj sam slovensk žurnalist, ki pa je potem zatajil svojo slovensko domovino, zatajil svojo slovensko mater, zatajil njen grob, zatajil slovenskega svojega strijca, zatajil grob njegov, katerega so morali slovenski žurnalisti pred razpadom obvarovati, izreka tako ostro sodbo o slovenskem časopistvu, potem bode to še vedno lahko dihalo, ker gospod Dragotin Deschmann gotovo nij kompetenten, da bi sodil o tem, ali se sme to ali ono uvrstiti v rubriko „schmutz“ ali ne.

Ker pa je navadni protestler kranjskega deželnega zbora, gospod baron Apfaltrern, molčal, nastaja nam dolžnost, da javno protestujemo proti temu, da se slovensko časopistvo v deželnej zbornici zavratno napada in da gospod Dragotin Deschmann o tem časopistvu govori v tonu, ki diši po lužah ljubljanskega „Wochenblatt“.

Slovensko časopistvo imelo je uže od nekdanj nalogo, da je s patrijotično požrtvo-

valnostjo branilo pravice slovenskega naroda. Na kamnitnih tleh moralo se je razvijati in vsako pest zemlje si priboriti s trdom in znojem. Ali od nekdanj se je to časopistvo srčno bojevalo, nikdar nij spremenilo svojega značaja, kakor ga je spremenil na primer gospod Dragotin Deschmann, nikdar nij niti za korak odmaknilo se s pota, na katerem je mogoče dospeti do tistih srečnih časov, ko bode mej nami kakor skala stala slovenska zavest, ko jih slovenske matere ne bodo rodile več sinov, ki bi pozneje v praktičnem življenji politično prepričanje menjavali, kakor se menjava obleka z vsakim letnim časom!

Emil Olivier je bil minister pod Napoleonom III. V svojih mladih letih je bil goreč privrženec republikancem, ali pozneje je slekel svoje republikanstvo, kakor sleče kača kožo spomladi, ali kakor je na primer gospod Dragotin Deschmann slekel slovensko svoje prepričanje. Zahajal je v legislativno zbornico ter tolkel po političnih nekdanjih svojih prijateljih, kakor tolče zdaj tudi gospod Dragotin Deschmann po nekdanjih svojih rojakih. Neki dan je gospod Emil Olivier izlil ves svoj žolč na republikansko opozicijo in javno pred svetom se je šalil z idejami, katere je nekdanj do neba povzdigoval. Tedaj je bil opozicije glavni govornik Leon Gambetta. Ko je minister končal svoj govor, vstal je Leon Gambetta, in vsakdo je pričakoval, da bode vročerkvni ta poslanec s srditim govorom podrl slabo značajnega ministra in nespodobne šale njegove. Ali Gambetta je ostal miren ter spregovoril samo besede: Gospod Emil Olivier naj se sramuje!

Listek.

F a u s t.

(Spisal Ivan Turgenev, preložil M. Malovrh.)

Entbehren sollst du, sollst entbehren.
Faust, I. Theil.

Prvo pismo.

(Pavel Aleksandrič B Semenu
Nikolajču V . . .)

Selo M . . . , 6. junija 1850.

Pred štirimi dnevi dospel sem, dragi mi prijatelj, v ta kraj, a denes lotim se peresa, da Ti po svojem obečanju pišem. Dež, ki uže od jutra neprestano pada, mi brani na polje iti, a tudi želja me goni, da se malo s Teboj pogovorim. Evo me torej zopet v starem svojem gnezdu, v katerem — oh, tožno se to izreče — nésem polnih devet let bil. Kaj se je vse v teh devetih letih dogodilo. I jaz se samemu sebi vidim, kadar dobro pomislim, kakor povsem drug človek. Res, kakor da sem se izpremenil. Ti se gotovo spominaš iz časa, ko si me pohodil, onega malega, temnega zrcala,

katero je preostalo še od premajke in je na robéh olepšano s čudnimi šarami; — imel si običaj ukrepati o njem in govoriti, kaj-li je mogel v sto letih vse videti. Ko sem dospel, ogledal sem se koj v njem ter se samega sebe prestrašil. Nikdar mi nij tako brzo in tako živo na oči palo, da sem v poslednjem času tako ostarel in se izpremenil. A ne samo, da sem jaz ostarel; tudi moja uže iz davnih časov slaba hiša hoče, da se razruši, ter se na vseh straneh vedno bolj k zemlji nagiba. — Čestita mi gospodarica Vasiljevna (gotovo je nijsi pozabil: njeno ukuhano sadje Ti je osobito ugajalo), povsem se je osušila, skrčila in zmanjšala. Od radosti, da me vidi, nij mogla ni vikati ni plakati, nego se je zvijala in se prej izkašljala. Utrujena pade na stol in mi poda svoje suhe, tresoče se roke.

Stari Terentij se še junaško drži: hodi po konci, ter se kakor i prej z nogami zadeva. Nosi še vedno jednake pantalone iz nankina in čevlje z debelimi žebli okovane. Ali pantalonci so oblečeni na suhe noge. Tudi lasje so mu pobledeli in lice se je zgrbančilo. Ko

je začel z menoj govoriti, ko sem ga čul v sobi zapovedovati, zdel se mi je komičen in smilil se mi je. Izgubil je vse zobe ter ne more ni besedice izreči, da bi se z jezikom ne zadeval. Ali zato olepšal je vrt, da je veselje. Ti se še spominaš akacij, katere sva vkupej sadila — te so zdaj uže velika drevesa. Javori, breze in vse drugo šlo ti je vse v višino in širino. Osobito lep je lipov drevored. Lipe v tem drevoredu se mi jako dopadajo; lipino milo in nežno zelenilo, prijetni duh in široko vejevje mi je zelo povšeči. Mladi hrast, ki sem ga tako rad imel, razširil se je neobično. Včeraj sproved sem v njegovej senci več ur. To mi je ugajalo. Vse na okolo bujna zelena trava. Jarka svetlost kakor zlato bliščeča prodrala je tudi do sence. A kaj so še le ptice pevale! Gotovo še nijsi pozabil, da imam jaz ptice neizrečeno rad. Golobje so grgoljale, strnad je zdihoval, škinkovec začenal je vsak čas veselo svojo pesen, in senice tudi nijsi molčati hotele; iz daljine pa se je čulo kukanje kukavičino in vpitje zelene žolne. Zaglobljen v mile sanjarije slušal sem in slušal te sladke

Kaj hočemo z gospodom Dragotinom Deschmannom še govoriti? Spominaj se slovenske kože, ki so mu je postavili slovenski predniki v pogorji nad Idrijo, spominaj se slovenskih glasov, ki so mu obdajali zibelj, vskliknemo s primernimi občutki:

Gospod Dragotin Deschmann naj se sramuje!

Poročilo narodne manjine deželnega zbora o upravni reformi.

V omenjeni predlogi pravi visoka c. kr. vlada, da odkar je v veljavi zdanji občinski zakon, izvirajo, kakor se je zadnja leta uže mnogokrat očitno obravnavalo, iz dvojne uprave občinskih organov na eni strani in državnih uradov na drugi strani mnoge nepravilnosti, zlasti iz tega, ker občinski organi niso vselej kos svojim nalogam in ker je pot pritožbe večkrat tako nedoločena, da gredo pritožbe večkrat na državne urade in na avtonomne organe ob enem.

Visoka c. kr. državna vlada se torej obrača do deželnega zbora, ter stavi do njega več vprašanj, ali bi ne bilo mogoče, po nekaterih premembah v področju občinske uprave in v pritožbeni poti (v pritožbenih instancijah) omenjene nepravilnosti odpraviti.

Predmet razgovorov odbora, ki je bil za pretres te vladne predloge postavljen, je torej bil, kaj naj se odgovori na vladna vprašanja. Odbor zastran tega ni bil jedne misli, ampak se je razdelil, kakor znano, na dve strani. Misli, ki so bile manjini vodilne, so pa te-le:

Manjina je namreč tega prepričanja, da je pri tem važnem vprašanju najprej gledati na to, da se občinska avtonomija ne škoduje, živo spominaj se izreka slavnega avstrijskega državnika grofa Štadiona: „Podlaga svobodne države je svobodna občina“. To je tudi očitno. Zakaj občina je, ki voli deželni in državni zastop; torej kakšna občina, takšni so zastopi. Kdor ima občino v oblasti, ta vpliva tudi odločno na zastope, od katerih je zavisno, kakšna je ustava in nje razvitek, ali je ustava resnična, ali le na videz, kakor pravimo, samo na papirju. Manjina ni tajila, da se občinska uprava zdaj res še ne vrše povsod tako primerno in tako pravilno, kakor postava zahteva; da pa veliko teh pomanjkljivosti izvira zlasti iz tega, da občine nimajo nobene zvr-

silne (eksekutivne) oblasti, posebno, da žandarmerija županom ni na pomoč; na dalje, da župani tudi od c. kr. okrajnih glavarstev nimajo dovoljne podpore, ne pouka, da bi se torej občinska uprava dala mnogo izboljšati, ako bi c. kr. vlada skrbela, da se vsaj v teh dveh ozirih županom na bolje obrne.

Manjina je bila na dalje prepričana, da se veliki stroški ter mnoge nepravilnosti, ki izvirajo iz dvojne uprave, korenito ne dajo drugače odpraviti, kakor tako, da se s političko upravo povrnemo nazaj na staro historičsko podlago. Mi namreč vemo iz zgodovine, da so imele avstrijske dežele v prejšnjih stoletjih vso političko upravo v svojih rokah. To je še današnji v najsvobodnejših državah, n. pr. v Angliji, v Švici, v Ameriki in v Avstriji na Ogrskem in Hrvaškem. V drugih avstrijskih deželah, zlasti tudi na Kranjskem, pa se je jela deželna samouprava od časa Marije Terezije sem krčiti, posebno od kar se je s Francoskega tudi k nam zanesla teorija o državni vsegamogočnosti (omnipotenci). Podpora pa je našla ta teorija zlasti v tedanjih neugodnih razmerah kmetijskega in meščanskega stanu proti privilegiranim stanovom, ki so do tistih časov imeli vse v svojih rokah.

Cesarska vlada se je zdela takrat kakor rešiteljica podložnega kmeta in meščana. To jej je dajalo moč, da je privilegirancem bolj in bolj izpodmikala stalo, ter jih do leta 1848 skoraj popolnoma odrinila. Vender so bili takrat še nekateri ostanki, tako imenovane patri-monijalne gosposke. Omenjeno leto je pa do čistega odpravila stanovske privilegije in zastran avtonomije omogočilo, da bi bile pravice, katere uživali prej samo jedni stanovi, podeljene celemu narodu. Začetek je bil tudi storjen, s podeljenjem ustavnih pravic, vsled katere je prišla tudi dobra občinska postava od leta 1849. Reakcija pa, ki je kmalu potem nastala, podrla je vse te začetke in izročila vso političko upravo brez izjeme in ozira državi. Ta je postala zdaj po teoriji, vladajočej za cesarice Marije Terezije in cesarja Jožefa, vse-mogočna, kar je trpela do oktobrske diplome. Od te naprej je začela avtonomija zopet oživljati se. Žalibog, da jej časi do današnjega dneva niso bili ugodni, in jej tudi še zdaj niso. Zakaj iz vprašanj, ki jih stavi visoka c. kr. vlada, je očitno, da ona ne misli na koncesije avtonomiji, ampak, da hoče ona še za naprej poli-

tični državni aparat obraniti, kakor je, ter samo pomanjkljivostim, ki so zdaj sem ter tja v občinski upravi, pomagati s tem, da bi tudi v občinskih opravilih eksekutivno moč, katere občine nimajo, po svojih lastnih organih izvrševala.

Razvidno je, dokler je vlada na takem stališču, da je pretežavno najti pot, da bi se po eni strani občinska uprava izboljšala, kjer je potreba, po drugi strani pa avtonomija nepoškodovana ostala. Ob enem pa, da bi se tudi upravni stroški ne pomnožili.

Manjina torej misli, da bi se dal ta namen, čeravno ne popolno, s tem doseči, da bi se na mesto zdaj obstoječih c. kr. okrajnih glavarstev napravili c. kr. politički uradi, ki bi vsak obsejal samo jeden, zdaj obstoječi sodnijski okraj, t. j. c. kr. okrajni uradi (okrajni komisarijati).

Nadalje, da bi se napravile okrajne občine istega obsega. Področje teh občin bi bilo, kakor pri krajnih občinah, najprej domače, v katero bi spadale vse zadeve, ki se tičejo samo jednega okraja, tako kakor ga ustanovlja § 28 občinske postave občinam, zlasti cestne, zdravstvene, šolske zadeve, dobrotne naprave itd., potem bi bile te občine druga instanca za pritožbe proti občinskim sklepom, naredbam in razsodbam.

(Konec prih.)

Iz kranjskega deželnega zbora.

VII. seja 13. oktobra 1881.

(Konec.)

Poslanec baron Apfaltrern trdi, da sta žaljena dostojnost in deželni zastop, ker so se pretresavale osebnosti; on pozivlje deželnega glavarja, naj se strogo drži pravičnega reda.

Poslanec Deschmann se čudi, da dr. Vošnjak nasprotuje tem 500 gold. za pouk nemščine, in pravi, da je dr. Vošnjak sam germanizator, ker je predlagal 150 gld. za poučevanje v predmetih ljudske šole, nemškem jeziku in petji na Slapskeji sadi in vinorejni šoli. Govornik očita narodnjakom, da so le na videz in pred svetom ustavljajo nemščini, sami zase pa so na skrivnem največji prijatelji nemščine in svoje otroke silijo v tiste šole, kjer se nemščina bolje poučuje. Potem se spravi na narodno novinarstvo in je imenuje „schmutz-presse“; g. deželnega predsednika pa prosi, naj

glasove in se jih nikakor ne naveličal. Toda ne samo na vrtu je vse vzrastlo: pri vsacem koraku naletim jake moče, kateri so se tako izpremenili, da v njih komaj stare svoje znance izpoznam. Iz Tvojega Timeja postal je velik Timotij. Ti si se bal, da ne bode dolgo živel, ter govoril, da dobiš sušico; ali da mu zdaj vidiš velike črne roke v ozkih rokavih, začudil bi se jakim njegovim živcem! Vrat ima kakor bik, a na glavi nosi silo kodravih las — kratko povedano, on je prav farnešk Herkul. Lice se mu ni tako izpremenilo kakor v družini močah, a veseli smeh, o katerem si govoril, da mu od njega izgleda lice kakor da zéva, je še vedno isti. Njega izbral sem si za privatnega slugo, kajti starega poslužnika odpustil sem bil v Moskvi. Tako brezoziren je postal, da ni bilo z njim več izhajati. Svojih lovskih psov nisem ni jednega več našel. Samo Nefka preživel je druge, ali ni mojega povratka pričakal, kakor Argos ne vrnitve Uliseja. Nij mu odsojeno bilo, da vidi bivšega si gospodarja in druga na lovu. Šavka je zdrav, laja še vedno jednake zamolklo, ušesi sta mu še vedno jed-

nako razcepljeni, a rep mu je tudi še poln repincev, kar je tudi prav.

Umestil sem se v nekdanj Tvojej sobi. Istina je, da solnce neprestano vanjo sije in da je polno muh, ali tukaj ni onega čudnega duha, na starost zidovja kažočega, kakor v drugih sobah. Čudno, ta ostri, kisli, plesnivi duh mi zelo na živce udarja, ne morem, to je res, reči, da nemilo ali vender me razžalosti. Isto tako, kakor Ti, ljubim velike omare, bele stole z okroglim naslonom in zaokroženimi nogami, svetilnike iz kristala; ali ne morem, da vse to jednako gledam in da bi me pri tem neka dolgočasnost ne obšla. Soba, v kateri bivam, povsem je prosta. Samo v oglu je ozka, podolgasta omara, na kateri stoji zelena in plava vsa zaprašena posoda, a na zidu visi v črnem okviru ženska slika, katero si Ti — ali Ti je še na pameti — krstil Manon Lesko. V desetih letih je slika nekoliko otamnela, ali oči gledajo še zmiraj jednako blago, vzpomnilivo in lukavo. Ustni nabrani sta še zdaj v nevesel nasmeh, a iz nežne roke pada še vedno na pol ovenela roža. Tudi preproge na oknih

me jako zabavljajo. Nekedaj bile so zelene, a solnce jih je pobelilo. Črne slike na njih, prizori z d'Arlencourtskega pustinjaka, predstavljajo dekleškop in ubijstvo, a okolo ta globoka neprestana tišina, ta blagi odsev, ki ga mečejo na zid same preproge.

Odkar sem dospel, mi je duša popolnoma mirna. Nemam volje delati, niti koga videti; a nemam ni da sanjam o čem.

Najprej vzbudili so se mi vzpomini iz detinjstva. Pri vsacem koraku, pri vsacem predmetu stali so mi ti spomini pred dušo jasno in bistro; za temi vzbudili so se drugi, za temi . . . Po časi okrenil sem se od prošlosti, in srce jelo mi je nekaj težiti. Pomisli samo: ko sem nedavno pod nekim drevesom sedel, udarile so mi solze v oči in morda bi bil vkljub svoji starosti plakal dolgo, dolgo, da nisem opazil stare kmetice, katera me je radovedno gledala, ter potem poleg mene šla in vzdignila svojo glavo. Meni je ta razpoložaj duše izvzemši solz jako po volji in rad bi v njem ostal do svojega odhoda od tukaj, to je meseca septembra. Razsrdil bi se, da me kakšen sosed obišče,

se ne meni za pritožbe o nemškutarskih uradnikih, ker škoduje uradniški reputaciji, če preiskuje ovadbe o taci uradnikih! Po gospod Deschmannovem mnenji nemški jezik nij tuj na Kranjskem, nego jednakopraven s slovenskim.

Poslanec Luckmann ne more razumeti, kako je to, da se deželni zbor vsako leto prička o jezikovem vprašanji; on niti ne črti niti ne ljubi nobenega jezika; zakaj pa narodna stranka tako „črti“ nemški jezik, brez katerega po njegovem mnenji Avstrija nij mogoča? G. Luckmann si sam odgovarja na to vprašanje in pravi, da so narodnjaki zato zoper nemščino, ker se bojé, da bi se ljudstvo z nemščino — preveč izomikalo!

Levica zoper ta napad glasno protestuje.

Poslanec Pakiž navaja, da pošteni učitelji na deželi radi zastoj uče nemški, če kdo hoče, in pravi, da bi on kot zastopnik Kočevskega okraja moral zahtevati, naj se dovoli kaka remuneracija za pouk slovenščine na Kočevskih šolah, ker Kočevarji brez slovenščine še živeti ne morejo. Pa Kočevarji naj imajo le svoje nemške šole, v slovenskih pa naj se mestu nemščine uvede rajši obligatni pouk v kmetijstvu; a tudi Kočevarjem bi bil ta nauk bolj koristen nego gola nemščina.

Poslanec dr. Vošnjak razlaga, zakaj je za Slapsko šolo nasvetoval tistih 150 gld. in dokaže, da nij on uvel nemščine na tej šoli, ampak da je nemški jezik po dve uri na teden obligaten predmet vsled naučnega načrta, ki ga je potrdil deželni odbor po predlogih prejšnjega referenta dr. Kalteneggerja. Deželni odbornik Deschmann sam to dobro vé in mu je le iz hudobne zvižanosti potikal germanizatorske namere. Sicer pa Slapska šola nij ljudska šola in tukaj gre samo za ljudske šole. Kar se Pirkerja tiče, je vse res, kar je bilo povedano v deželnem zboru. Gospod Deschmann ima dvojno lice: Pred leti je kazal narodu prijazno in zapel „Proklete grablje“, zdaj pa z zagrizenostjo starega renegata pobija vse, kar je narodnega. Pa slovenski narod je dovolj krepak, da ga Deschmannovi napadi ne bodo pometli s sveta.

Poslanec dr. Zarnik odbija Deschmannov napad na slovensko novinarstvo in mu citira „Slov. Naroda“ številko od 29. junija 1879. leta, v katerej je bil natisnen Deschmannov govor iz 1848. leta „Slava Slavjanom“, potem njegova oda „Slovan“, humoristična pesen „Pro-

klete grablje“ in drugi članki. Ker slovenski listi g. Deschmanna spominajo na prošlost, zato jih psuje „schmutzpresse“; pa kar je g. Deschmann pisal nekdanj, to so biseri njegovega delovanja, žindra je to, kar je pozneje bilo. Kar se tiče ljubljanske vadnice, nij res, da bi slovenski stariši svoje otroke pošiljali vanjo, ker se nemški nauče bolje. Celo minister Stre-mayer je rekel, da sta ljubljanska in mariborska vadnica slovenski; na mestnih ljubljanskih šolah se ravno toliko nemškutari kakor v vadnici, in če učitelj hoče, še bolj. Narodnjakom kakor drugim meščanom vadnica le zaradi tega ugaja, ker se samo po 40 do 50 otrok sprejme v razred, v mestnih šolah pa je po 80 do 90 otrok stlačenih v jedno sobo.

Poslanec Deschmann se skuša nekaj opravičevati nasproti dr. Vošnjaku, pa ne more umiti zavorca.

Poslanec Svetec ugovarja, da so narodnjaki nemškemu jeziku sovražni; on je sam odločno poudarjal, naj se v srednjih šolah nemščina poučuje tako, da se jej učenci naučé popolnem.

Narodnjaki le nasprotujemo usiljevanju nemščine tam, kjer nij na mestu, pa ne iz sovraštva, ampak iz prijaznosti do šolskega napredka.

Poslanec dr. Vošnjak se še jedenkrat oglasi za dejanstven popravek nasproti Deschmannu, opiraje se na deželnega odbora akte.

Po končnej besedi poročevalca dr. Schreya večina deželnega zbora po nasretu finančnega odseka 500 gold. za nagrade pri poučevanju nemščine postavi v proračun.

Pri remuneracijah za učitelje veronauka nasvetuje poslanec Svetec, naj se ustanovi za verskega učitelja v Šmartinem pri Litiji 125 gld., za verskega učitelja v Toplicah pri Zagorji pa 200 gld. remuneracije, kakor je bilo namreč prej.

Vladni svetovalec Hočev var podpira predlog zaradi Šmartinskega učitelja veronauka, poročevalec dr. Schrey pa pobija oba in priporoča finančnega odseka predlog, ki pri glasovanju se vé da obvelja.

Daljša debata se zopet vname pri finančnega odseka predlogu, naj remuneracija 250 gl., ki jih dobivajo franciskanje za poučevanje v kamniške ljudske šole odpade od prihodnjega šolskega leta naprej, in da morajo franciskanje narediti učiteljski izpit, če hoté poučevati še

dalje; če pa izpita ne naredé, se bodo nastavili posvetni učitelji, katerih plače bodo takoj prvo leto znašale 2050 gld.

Deželni predsednik Winkler izjavlja, da so uspehi kamniške deške šole, na katerej poučujejo franciskanje, mnogo boljši kakor uspehi družih šol v kamniškem okraji, na katerih uče izprašani posvetni učitelji. Če se bodo v kamniške deške šole nastavili izprašani učitelji, jih bode treba vzeti drugim šolam, ker do zdaj še nij odveč izprašanih učnih močij. Na Kranjskem je še 25 šol za silo in 50 pomožnih učiteljev ki še nimajo izpita. Če se pošljejo izprašani učitelji v Kamnik, jih bode manjkalo drugod, kamniška šola pa ne bode nič na boljšem, ker zdauji učitelji-franciiskanje popolnem zadostujejo. Samo stroškov bode dežela imela več, ker bode mestu 250 gl. morala plačevati 2050 gld. takoj s početka, pozneje pa še več. V istem položaji je ljudska šola v Novem mestu; če se potem tukaj tudi odpravijo učitelji redovniški, se bodo stroški za ljudske šole na Kranjskem samo vsled tega pomnožili za 4000 gld. in več, tedaj je vredno, da si deželni zbor stvar premisli, zlasti ker je uže najvišji sklep od 16. julija 1876. leta priporočal deželnemu zastopu, naj kolikor moči zmanjša priklade za šolske potrebe. Naposled se ne sme prezirati, da kamniška šolska občina čisto nič nema zoper franciskanske učitelje, nego da je nasprotno Nj. veličanstvu poslala prošnjo, naj v kamniške šole franciskanje poučujejo, kakor doslej. Tej želji bi pač kazalo ustreči.

Poslanec Svetec dokazuje, da so franciskanje, ki izvrše gimnazij in teologijo, gotovo toliko sposobni ljudski učitelji, kakor posvetni učitelji, ki pridejo iz preparandije. Če hoče nemška stranka dokazati svojo varčnost, naj ne preganja franciskanov, ki so cenejši in še boljši. Vrhu tega pa zdanji deželni zbor nema pravice, sklepati uže za 1883. leto.

Poslanec dr. Zarnik upraša poročevalca, na katere dokumente se opira pasus deželno-odborovega poročila, da kamniška šola nij za nič? Dr. Schrey odgovori, da je tako poročal okrajni nadzornik. Poslanec dr. vitez Kaltenegger pojasnjuje, da finančnega odseka predlog meri samo na to, da se izvede postava, ki zahteva, da se na ljudskih učilnicah merajo nastavljeni le izprašani učitelji. Poslanec Svetec zavrne predgovornika, da

a mislim, da se tega nemam bati, ker so najbližnji mi sosede precej daleč od tukaj. Uveren sem, da me umeješ. Iz lastnega izkustva Ti je znano, kako dobra je človeku časih samota. — Jaz je potrebujem i preveč, osobito zdaj po silnem svojem klatenji po svetu.

Ali zato se ne dolgočasim. Prinesel sem si nekoliko knjig seboj, a i tukaj imam veliko biblioteko. Ko sem včeraj zaprašene knjige pregledaval, našel sem nekatero zanimljivo delo. Tu sem dobil prelogo Voltairejevega Cándida v rokopisu iz 1770. l.; potem iz iste dobe novine: „Le caméléon triomphant“ (t. j. Mirabeau); — „le Paysan perversi“. — Pala so mi v roko pisma iz detinjstva, katera smo pisali ali jaz sam, ali moj oča, ali moja majka ali — pomisli — moja premajka. Na neke francoske slovnici s šarastimi platnicami, napisano je z velikimi pismeni: Ce livre appartient à mlle Eudoxie de Lavrine, a pod tem letnica 1741. Potem našel sem knjige, ki sem jih bil nekdanj donesel iz tujih zemelj, a mej temi je tudi Goethejev „Faust“. Morda veš, da je zame neka doba bila, ko sem „Fausta“

(naravno da prvi del) znal na pamet od besede do besede; nijsem se ga mogel načitati. Drugi časi, drug okus. Za zadnja leta mi je bil Goethe komaj v rokah! Kako sem se razveselil, ko sem zagledal malo in dobro mi znano knjižico (slabo izdanje iz 1828. l.) Stlačil sem jo v žep, a potem legel v posteljo in čital. Kako so me uže prve besede zedele! Prihod zemeljskega duha in njegove besede:

„In lebensfluten und tatensturm
Wall ich auf und ab,“

vse to vzbudilo je v meni oduševljenje, iz katerega je nastala jeza. Pri tem čitanji mi pride na pamet Berolin, moje dijaško življenje, gospica Klara Stichova, Gretchen, da jej para iščem, Seidelmann kot Mefisto, glasba Radziwillova in še mnogo drugega! . . . Dolgo nijsem mogel zaspati. Mladost prihajala mi je pred oči, kakor kakšen magijski pojav. Po žilah jelo mi je novo življenje teči; srce se mi je širilo, kakor da mi je nekaj živce razburilo. Želje jele so se vnamati . . .

To so Ti sanjarije Tvojega, denes ali jutri štiridesetletnega prijatelja. Da me je kdo iz

strani gledal! Ali kaj bi se sramoval? Stidljiv strah je svojstvo mladine, a jaz čutim, da sem star. Znaš-li, po čem sem to opazil? Siloma hočem, da se obranim tožnih spominov, ter vesele izbudim. V svojej mladosti delal sem drugače. Dopadal sem se samemu sebi v svojej žalosti, jo čuval ko kakšno blago, ter si sam očital, ako sem se kolikaj razveselil.

Ali vkljub svojemu izkustvu v življenji, dozdeva se mi, prijatelj Horacij, da je nekaj na svetu, česar še nijsem izkusil, a to bi jako lahko najvažnejše bilo.

Ali glej, kam sem zabredel. Z Bogom! Prihodnjič več. Kaj delaš v Petrogradu? Še nekaj. Moj selski kuhar Savelij Te pozdravlja. Tudi on je ostarel, odebelil in otežil se, ali vse to ga ne zavira, da bi mi ne napravljaj juhe iz kumar, te na sv. Štefana dan priljubljene jedi, s katero si nekdanj jezik si tako ljuto oparil, da Te je bolelo celih štiriindvajset ur. Samo pečenka mu je tudi zdaj suha kakor kordovansko usnje. Ali sedaj z Bogom!

Tvoj P. B.

(Dalje prih.)

postava dovoljuje izjeme glede privatnih šol, katerim vlada podeli pravico javnosti. Sicer pa je vse prazno govorjenje; franciskanje so samo zato večini na potu, ker so narodni možje: če bi bili nemškutarji, bi nobeden ust ne odprl zoper nje!

Pred končno besedo poročevalčevu se oglasi še poslanec Deschmann, za poročevalcem pa deželni predsednik Winkler, ki še jedenkrat priporoča, naj ostane kamniška šola kakeršna je. Samo ob sebi se umeje, da vzlic temu večina pritrdi nasvetu finančnega odseka.

Razen male debate zaradi podpor pri gradnji šol, so se vsi drugi predlogi finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada sprejeli brez ugovora in odobrili tudi v tretjem branji, pri katerem je narodna manjšina glasovala zoper.

Potem je prišlo na vrsto odsekovo poročilo o §. 7. letnega poročila zadevajočem cestne stvari.

Odsek za pretresanje letnega poročila je stavil 13 predlogov, katerih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo navajati od besede do besede. Omenimo le, da se je govorilo o cestah radovljiškega in kočevsko-laškega okraja, posebno o onej čez goro sv. Ahca in da je poslanec Pakiž predlagal, naj se cesta kočevsko-ribniško-laško-ljubljanska proglasi za deželno cesto. Ta predlog nij obveljal, sprejet pa je bil drug predlog poslanca dr. vitez Kalteneggerja, da ima deželni odbor prihodnjemu deželnemu zboru nasvetovati, kaj je storiti s cesto čez goro sv. Ahca, za katero provizorno skrbi zdaj dežela.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 17. oktobra.

V nedeljo je bil na Dunaji pod predsedstvom cesarjevim **ministerski svet**, pri katerem je bil navzočen državni minister, kakor tudi predsednika obeh deželnih ministerstev. V tem ministerskem svetu se je določil čas, kdaj se snidejo delegacije. Nekateri listi pa hoté vedeti, da se je v tem svetu tudi pogovarjalo o nasledniku Haymerlovim. — Dckler se ne imenuje Haymerlu naslednik, ima tega posla ustavno zastopstvo Slavy, neposredno vse posle vodi sekejski šef pl. Kállay.

V kratkem času izgubila je Avstrija dva državnika. Pred nekaj dnevi umrl je minister za vnanje zadeve baron Haymerle, zdaj pa nam je došla vest, da je v 15. dan t. m. nenadno umrl v Brnu deželni namestnik v Moravske baron **Korb-Weidenheim**. Kakor se poroča, bil je baron Korb zvečer v gledališči, a tu mu je jelo postajati slabo in moral je takoj zapustiti ložo. A uže na hodu sesedel se je in prenesti so ga morali na dom. Takoj so prihiteli zdravniki, a vsa njihova umetnost nij nič zmogla. uže čez četr ure je bil baron žrtev smrti, umrl je za srčno mrtvico ob 10. uri zvečer. V jutro je bil Korb še v deželnem zboru in se prav živahno pomenkoval s poslanci. Ugibati, kdo na njegovo mesto pride, še zdaj nij mogoče, a upamo, da se bode na čelo moravske dežele postavil mož, ki bode pravičen tudi moravskim Slovanom, katerih je tri četrti v deželi. Bivši namestnik baron Korb je bil vedno privrženec zdanjej vladi nasprotne in Slovanom sovražne stranke.

Deželni zbor **moravski** se je izrekel proti vladnej predlogi o upravnej reformi. V posvetovanje o tej vladnej predlogi izvoljeni odbor je sklenil z 11 proti 3 glasom, da visokemu zboru stavi predlog, naj se od vlade predložena vprašanja odbijejo.

Vnanje države.

Iz **Belgrada** se zopet poroča o ministerske krizi. Ta naj bi se pa tako rešila, da ministerski predsednik Piročanac prevzame mi-

nisterstvo za vnanje zadeve, Mijatović finance Radović naj bi bil justični minister.

Dolgo se uže rešuje **podunavsko vprašanje**, a vender se še vedno ne vé, kako se bode rešilo. Rumunija ima baje Francijo na svojej strani. Predsednik, Grevy, se je neki izrazil: Dunav naj bode prosta reka, kar pač pomeni, da naj se avstrijski vpliv odstrani.

Agitacija v **Irskej** je vedno hujša, deželna liga je sklenila, da se ne sme nikjer dati najemščina, dokler je zaprt Parnell. — Zaprti pa so tudi poslance Dillona, Okellyja, Sentona in nekaj drugih. To je ljudstvo jako razburilo.

Evropske vlasti so po svojih zastopnikih v Carigradu zahtevale od Turčije, naj pošlje specialno komisijo v **Armenijo** in Turčija je obljubila izvesti to zahtevo.

Iz **Tunezije** se poroča, da so vstajniki postali bolj smeli. Napali so šator Ali Beja, a on jih je po vročem boji odbil. K vstajnikom prihajajo vsak dan nove čete iz notranjih dežel.

Egiptovsko vprašanje je kaj čudno zamotano in prav nič se ne more soditi, kako se bode rešilo. Francija in Anglija sta poslali doli svoje oklopnice, Turčija protestira, Italija pa meni, naj se skliče evropska konferenca, ki bi imela odločiti. „Morning Post“ pa piše o egiptovskem vprašanji: „Angleška vlada je spoznala potrebo, da pošlje oklopnico v Aleksandrijo, a protestirala je proti temu, da je to ladijevna demonstracija. Francoska vlada pa je po svojem poverjenem zastopniku naznanila evropskim vlastim, da ima odposlatev angleških in francoskih vojnih ladij v Aleksandrijo jasen namen. Ta dva naroda hočeta odstraniti vsako turško vmešavanje v Egiptu“.

Domače stvari.

— (Svojim čitateljem.) V denšnjem listu pričenjamo v podlistku „Slovenskega Naroda“ tiskati jedno najlepših povestij slovečega ruskega romanopisca Ivana Turgenjeva, njegovega prekrasnega „Fausta“, katerega je iz ruščine za naš list preložil g. M. Málovrvh v Zagrebu. Gotovo bodo vsi prijatelji slovenskega leposlovnega berila za njegov trud vedeli hvalo.

— (Za železnico iz Ljubljane skozi Dolenjsko) je sklenil deželni zbor po nasvetu g. poslanca Potočnika resolucijo, s katero se deželnemu odboru naroča, da naj v imenu kranjske dežele pri ekscelenci gospodu ministru kupčijstva in pri obeh visokih zbornicah državnega zbora dela na to, da se kar najhitreje uresniči naprava železnice z normalnim tirom iz Ljubljane skozi Dolenjsko in da se sklene z ogersko-hrvatskimi in oziroma z dalmatinskimi železnicami.

— (O zidanji kranjskega deželnega muzeja „Rudolfinum“) nasvetuje finančni odsek, da se hranilnici zahvala izreče za v ta namen podarjenih 100.000 gld. in v dogovoru z njo določuje zidališče in načrt poslopja. Za pokritje še potrebnih 100.000 gld. naj služi znesek, katerega bo iztržil deželni odbor od države za licealno poslopje, muzealni fond s 33.919 gld., doneski mesta ljubljanskega in končno donesek iz deželnega, zaklada, toda v neprekoračljivem najvišjem znesku 30.000 gld.

Umrli so:

12. oktobra: Janez Kristan, hišni oskrbnik, 81 let, v Gradišči št. 11, za sprijenjem drobu.

13. oktobra: Ana Kukec, hišnega posestnika hči, 76 let, Kolodvorske ulice, št. 21, za starostjo.

14. oktobra: Fran Pakič, c. kr. stotnik v dež. brambi, 50 let, pred škofijo št. 24, za oslabenjem možganov.

— (Kmetijska šola pri Ljubljani)

G. poslanec Detela je v včerajšnji seji deželnega zbora v izvrstnem govoru utemeljil svoj predlog, da se naj ustanovi kmetijska šola pri Ljubljani. Nasvet je bil izročen v pretres upravnemu odseku.

— (Predlogi) za izposlovanje državne postave za napravo železnice iz Trsta v Škofjo Loko, ki je bil sprejet od deželnega zbora, se glasi: Deželnemu odboru se naroči, da v imenu kranjske dežele obema zbornicama visokega državnega zbora in visokemu minister-skemu predstevu predloži peticijo, da se predloži in sklene državna postava zaradi naprave železnice z normalnim tirom iz Trsta v Loko, katera je iz državnih ozirov in vsled kupčijsko-političnih razmér neobhodno potrebna, katera bi se slučajno podaljšala do Launsdorfa na Koroškem.

— (Preširen v Nemcih.) Znani nemški pisatelj Leopold pl. Sacher-Masoch jel je izdajati beletrističen list „Auf der Höhe“ v mesečnih zvezkih. Mej sodelavci tega lista oglašen je tudi Peter pl. Radič, ki hoče pisati črtice o našem Preširnu. Veseliti nas mora, da nemški listi seznanjajo svoje čitatelje z našimi pesniki in pisatelji. To bode popravilo napačne pojme, ki so jih naši sovražniki nemškemu svetu ucepili o našem duševnem življenji.

— (Kranjska obrtna zadruga) imela je zadnjo nedeljo shod. Tega shoda, pri katerem se je govorilo o pravilih zadruga, se je udeležilo okolo 200 obrtnikov. Natančnejše poročilo priobčimo pozneje.

— (Zadnjagoriška „Soča“) najela si je v Ljubljani nekov ženij, ki se je široko razkoračil v njenih predalih. Mej drugim napada ta politični pismouk tudi naš list. Mož se uela, kakor da je Bog zna kak politik. Iz vsake vrste pa se bere nejevolja, da mora politična ta luč v Ljubljani pod mernikom tičati, in da tako politično — dozorel korespondent nij poklican na mesto, na katero bi zavoljo „hladne“ svoje krvi moral poklican biti. Če „Soča“ veseli, da se jej v njeno gnezdo polagajo jednaka kukovičina jajca, naj ima nedolžno to veselje. Mi se z njo prepirali ne bomo! O uzrokih, ki vzbujajo mej nami separatizem, bomo morda še spregovorili.

— (Prvi sneg) dobili smo v nedeljo dopoldne, ki pa je le tenko [pokril zemljo in kmalu zginil. Včeraj je bil zopet lep, jasen dan in nadejemo se, da bomo zopet imeli lepe dneve, saj je itak v slednjem času vedno deževalo.

Dunajska borza 15. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	76 gld.	85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	77	90	„
Zlata renta . . .	94	45	„
1860 drž. posojilo . . .	132	75	„
Akcije narodne banke . . .	833	—	„
Kreditne akcije . . .	374	50	„
London . . .	118	20	„
Srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	—	37	„
C. kr. cekini . . .	5	58	„
Državne marke . . .	57	70	„

Prememba prodajalnice.

Jemljem si čast p. n. občinstvu javljati, da sem preložil svojo prodajalnico z Glavnega trga št. 11 v

Selenburgovo ulico št. 6.

Ob enem se priporočam za izdelavanje obutala za gospode, gospe in otroke. — Čestitim naročevalcem se zahvaljujoč za dozdej mi iskazovano zaupanje, prosim, naj bi me še na dalje z naročili počestili.

S spoštovanjem (589=1)

Karol Hubmayr, čevljar, Selenburgove ulice št. 6.